

TRZECI ETAP WDRAŻANIA PAKTU UCZCIWOŚCI. PODSUMOWANIE (1.01.2018 – 30.06.2018)

Monitoring fazy „Projektuj”

Od stycznia 2018 do czerwca 2018 Fundacja im. Stefana Batorego w ramach prowadzonego monitoringu systematycznie analizowała dokumentację udostępnianą przez Inżyniera Kontraktu i Zamawiającego (PKP PLK), otrzymywaną zarówno z rozdzielnika, jak i na wnioski. Przez ten czas inwestycja pozostawała na etapie „Projektuj”. Dlatego też przedmiotem szczególnej uwagi zespołu Fundacji były tygodniowe i miesięczne raporty Wykonawcy (ZUE S.A.), raporty Inżyniera Kontraktu, korespondencja na temat roszczeń, pisma o potrzebie wprowadzenia zmian do projektu i kolejne rewizje harmonogramu rzeczowo-finansowego. Przedstawiciele Fundacji starali się regularnie uczestniczyć w naradach koordynacyjnych organizowanych przez Inżyniera Kontraktu w Częstochowie. Zespół monitorujący posługiwał się tworzoną przez siebie „tabelą ryzyk”. W ten sposób identyfikowane były działania i decyzje, które wymagałyby dalszej i wnikliwszej obserwacji, gdyż mogłyby rodzić ryzyko naruszenia interesu przyszłych użytkowników inwestycji i podatników. W przygotowaniach do etapu „Buduj”, uczestniczyła też dodatkowa osoba, która udzieliła merytorycznego wsparcia przy opracowywaniu metodyki dalszego monitoringu.

Fundacja zainicjowała organizację spotkań kwartalnych z udziałem Zamawiającego, Wykonawcy, Inżyniera Kontraktu, Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju (MIiR) i Centrum Unijnych projektów Transportowych (CUPT), stanowiących forum dyskusji o bieżących problemach w realizacji Paktu Uczciwości i inwestycji. Dotychczas spotkania odbyły się dwukrotnie – 14 marca i 23 maja.

Przez ostatnie pół roku Fundacja w korespondencji z Zamawiającym oraz na spotkaniach kwartalnych wyrażała zaniepokojenie narastającą liczbą wniosków o uwzględnienie prac dodatkowych, roszczeń Wykonawcy, a także zmian w harmonogramie zwiększających ryzyko niedotrzymania założonych kamieni milowych. Zarówno Zamawiający, jak i Wykonawca zapewniali, że podnoszone problemy nie odbiegają od typowych występujących na tego typu inwestycjach, a ryzyko przekroczenia terminów końcowych pozostaje minimalne.¹

Praca nad raportem z monitoringu przetargu

Fundacja rozpoczęła prace nad raportem z monitoringu etapu prowadzenia przetargu. Jednym ze źródeł informacji do raportu mają być wywiady przeprowadzone z wykonawcami, którzy złożyli swoje oferty lub zadali pytania Zamawiającemu, ale nie zdecydowali się jednak na

¹ Notatka z II spotkania kwartalnego (23.05.2018, Warszawa)

przedstawienie oferty. Do tej pory udało się zrealizować jeden taki wywiad. Na podstawie korespondencji z PKP PLK z początku monitoringu, konsultanci Fundacji raz jeszcze przeanalizowali podnoszone wówczas uwagi w kontekście ich znaczenia dla bieżącej realizacji inwestycji. Prace nad raportem będą kontynuowane w drugiej połowie roku.

Problem wzrostu cen na rynku kolejowym

Wykonawca, cztery miesiące po podpisaniu umowy, przedstawił Inżynierowi Kontraktu powiadomienie o roszczeniu nr 5, które dotyczy ograniczenia dostępności dóbr, środków transportu, sprzętu i robocizny stanowiące Siłę Wyższą. Wykonawca informował w nim o zmianach cen, które nastąpiły w okresie od złożenia przez niego oferty w niedającej się przewidzieć skali. Powoduje to trudności w pozyskaniu pracowników, sprzętu i materiałów, a także w ich szybkim transporcie. Problemem tym – według Wykonawcy – dotkniętych jest 90% kontraktów kolejowych w Polsce, zawartych między grudniem 2016 i listopadem 2017 r..² Zamawiający uznał to roszczenie za szczególnie problematyczne i pismem z dnia 24 stycznia 2018 r. zwrócił się do Fundacji z prośbą o wydanie opinii w tej sprawie, powołując się na porozumienie między Fundacją a PKP PLK dające mu taką możliwość. Przekonywał, że ze względu na niestandardowość roszczenia nr 5 i jego znaczenie dla kształtowania się dobrych praktyk realizacji zamówień, istotne jest zdanie Fundacji na ten temat. Zespół monitorujący rozważał czy jest to obszar, który Pakt Uczciwości powinien obejmować. Nie wiąże się on bowiem z podejrzeniem nieprawidłowości czy korupcji sensu stricte, ale błędami w przygotowaniu i organizacji przetargów publicznych, które na dodatek mają charakter systemowy i wymagają działań zaradczych, wykraczających poza ramy monitorowanego zamówienia. Ostatecznie Fundacja zgodziła się spełnić prośbę Zamawiającego, zastrzegając, że analiza nie rozstrzygnie czy roszczenie należy przyjąć czy odrzucić, ale będzie stanowić wyłącznie materiał pomocniczy, wskazujący warianty rozwiązania sporu i związane z nimi ryzyka.³

Zanim opracowanie zostało przekazane Zamawiającemu, na prośbę prezesa ZUE (23.04) odbyło się dodatkowe spotkanie między Fundacją im. Stefana Batorego a Wykonawcą, na którym przedstawił on argumenty przemawiające za zasadnością składanego roszczenia. Analiza została przekazana Zamawiającemu oraz MIiR 27 kwietnia. Po spotkaniu kwartalnym 23 maja Fundacja udostępniła ją także Wykonawcy i CUPT, prosząc o ewentualne uwagi. Najpoważniejsze zastrzeżenia zgłosiło Ministerstwo, zauważając m.in., że brakuje pogłębionej analizy prawnej, odnoszącej się do konsekwencji ewentualnych zmian w kontrakcie z powodu „Siły Wyższej” dla uznania kwalifikowalności wydatków ze środków unijnych. W odpowiedzi konsultanci prawni przygotowali uzupełniającą opinię. Zaprezentowana została na spotkaniu 21 czerwca, które w całości poświęcone zostało rozmowom na temat roszczenia nr 5. Oba opracowania zespołu Fundacji rozesłane zostały do

² Notatka ze spotkania o analizie roszczenia nr 5 Wykonawcy dotyczącego ograniczenia dostępności dóbr, środków transportu, sprzętu i robocizny na rynku kolejowym (21.06.2018, Warszawa)

³ Notatka z I spotkania kwartalnego (14.03.2018, Częstochowa)

stron Paktu i umieszczone na stronie paktuczciwosci.pl.⁴ Były one wykorzystane w rozmowach toczonych w ministerstwach na temat rozwiązania problemu braku dostępności materiałów i siły roboczej w projektach infrastrukturalnych. Fundacja im. Stefana Batorego została zaproszona do rozmów.

Działania komunikacyjne

Fundacja im. Stefana Batorego przygotowała ulotkę informacyjną o Pakcie Uczciwości. W marcu magazyn pracowników ZUE S.A. „Spinacz” opublikował obszerny wywiad z koordynatorem Paktu Uczciwości w Polsce, m.in. o znaczeniu polityki ochrony sygnalistów w firmie i monitorowaniu prac Wykonawcy przez Fundację. Ponadto uzgodniono, że na wszystkich materiałach informacyjnych PKP PLK nt. inwestycji, będzie widniała informacja o jej objęciu Paktem Uczciwości i adres strony paktuczciwosci.pl.

W lutym 2018 r. miało odbyć się spotkanie z mieszkańcami rejonu inwestycji, lokalnymi organizacjami i mediami w Częstochowie, objaśniające cel i ramy monitoringu modernizacji pobliskiej linii kolejowej. Spotkanie planowane było w formie warsztatu, gdzie jego uczestnicy wspólnie przygotowują koncepcję lokalnego monitoringu, w który sami będą mogli się potem zaangażować. Mimo nawiązania współpracy z urzędem miasta, promocji wydarzenia w lokalnych mediach i poprzez Facebook’a, zgłosiły się zaledwie dwie zainteresowane osoby, przez co warsztat odwołano. Kolejna próba spotkania z mieszkańcami jest planowana po rozpoczęciu robót budowlanych.

Plan komunikacyjny Fundacji zakłada organizację cyklu warsztatów edukacyjnych dla zamawiających, wykonawców oraz instytucji i ekspertów interesujących się rynkiem zamówień publicznych. Pierwszy z nich pn. „Etyka i prewencja nadużyć w zamówieniach publicznych” zorganizowany w partnerstwie z kancelarią prawną DZP odbył się 27 czerwca 2018 r. i zgromadził ok. 40 uczestników. W otwierającym panelu głos zabrali m.in. przedstawiciele Urzędu Zamówień Publicznych, Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii. Po części plenarnej odbyły się trzy równoległe sesje warsztatowe, poświęcone Paktowi Uczciwości jako narzędziu *compliance*, wykorzystaniu systemów zgłaszania nadużyć oraz minimalizowaniu ryzyka konfliktu interesów w zamówieniach.

⁴ <http://paktuczciwosci.pl/o-pakcie/dokumenty/> [dostęp: 29 lipca 2018 r.]